CZU: 342.7:343.1
DOI: https://doi.org/10.67457/asasm.26.23.10

CONCEPTUL ȘI ESENȚA DREPTULUI LA RESPECTAREA VIEȚII PRIVATE ÎN PROCESUL PENAL

Serghei DERENEV [1]

Dreptul la respectarea vieții private constituie unul dintre pilonii fundamentali ai oricărei societăți democratice, însă procesul penal, prin însăși natura sa, presupune investigarea faptelor, colectarea probelor și, inevitabil, pătrunderea în sfera privată a persoanelor implicate. Prezentul studiu examinează conceptul și esența dreptului la respectarea vieții private în cadrul procesului penal, pornind de la imposibilitatea unei definiții exhaustive recunoscute atât în doctrină, cât și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Sunt analizate temeiurile internaționale ale acestui drept, abordările doctrinare autohtone și străine, precum și liniile jurisprudențiale prin care Curtea de la Strasbourg a conturat progresiv conținutul noțiunii de viață privată. Studiul confruntă aceste standarde cu cadrul constituțional și procesual-penal al Republicii Moldova, identificând o serie de lacune normative: absența unei definiții legale a vieții private, ambiguitatea terminologică a articolului 15 din Codul de procedură penală și insuficiența garanțiilor adaptate erei digitale. În final, este propusă o structurare a dreptului la viața privată pe trei niveluri de protecție, adaptată specificului procesului penal.

Cuvinte-cheie: viață privată, proces penal, articolul 8 CEDO, jurisprudența Curții Europene, proporționalitate, ingerință.

THE CONCEPT AND ESSENCE OF THE RIGHT TO RESPECT FOR PRIVATE LIFE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Serghei DERENEV [1]

The right to respect for private life constitutes one of the fundamental pillars of any democratic society; criminal proceedings, however, by their very nature entail the investigation of facts, the gathering of evidence and, inevitably, intrusion into the private sphere of the persons involved. The present study examines the concept and essence of the right to respect for private life within criminal proceedings, starting from the impossibility of an exhaustive definition, acknowledged both in legal doctrine and in the case-law of the European Court of Human Rights. It analyses the international foundations of this right, domestic and foreign doctrinal approaches, as well as the lines of case-law through which the Strasbourg Court has progressively delineated the content of the notion of private life. The study confronts these standards with the constitutional and criminal-procedural framework of the Republic of Moldova, identifying a number of normative gaps: the absence of a legal definition of private life, the terminological ambiguity of Article 15 of the Code of Criminal Procedure and the insufficiency of safeguards adapted to the digital era. Finally, a structuring of the right to private life across three levels of protection is proposed, adapted to the specific features of criminal proceedings.

Keywords: private life, criminal proceedings, Article 8 ECHR, case-law of the European Court, proportionality, interference.

INTRODUCERE

Dreptul la respectarea vieții private constituie unul dintre pilonii fundamentali ai oricărei societăți democratice. Recunoașterea și protejarea acestui drept reprezintă nu doar o cerință formală, ci reflectă o necesitate profundă a naturii uma-

INTRODUCTION

The right to respect for private life constitutes one of the fundamental pillars of any democratic society. The recognition and protection of this right represents not merely a formal requirement, but reflects a profound necessity of human nature: that of having an intimate space, protected from

[1] Doctorand, asistent universitar, Catedra „Procedură Penală, Criminalistică și Securitate Informațională”, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova (ROR: https://ror.org/036kvxa54), e-mail: academia@ mai.gov.md; e-mail: sergiuderenev22@gmail.com, ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7380-3328

PhD Student, University Assistant, Department of Criminal Procedure, Criminalistics and Information Security, „Ștefan cel Mare” Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova; (ROR: https://ror.org/036kvxa54), e-mail: academia@ mai.gov.md; e-mail: sergiuderenev22@gmail.com, ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-7380-3328

ne: aceea de a dispune de un spațiu intim, protejat de ingerințele exterioare, în care individul își poate manifesta liber personalitatea.

Cu toate acestea, procesul penal, prin însăși natura sa, presupune investigarea faptelor, colectarea probelor și, inevitabil, pătrunderea în sfera privată a persoanelor implicate. Această tensiune structurală dintre exigența aflării adevărului și protecția drepturilor individuale conferă analizei conceptului și esenței dreptului la respectarea vieții private în procesul penal o relevanță deosebită. Profesorul I. Dolea subliniază că „drepturile persoanei sunt un factor esențial care stabilește obiectivele, conținutul și forma activității procesuale în cauzele penale", iar „proporționalitatea se manifestă în situația aplicării procedeelor probatorii care aduc anumite limitări libertății individuale" [1. p.8].

METODE ȘI MATERIALE APLICATE

Cercetarea se întemeiază pe metoda analitică, aplicată la descompunerea noțiunii de viață privată în elementele sale constitutive, ceea ce a permis structurarea acesteia pe niveluri de protecție; metoda logico-juridică, servind la interpretarea textelor normative interne, în special a art. 6 și 15 din Codul de procedură penală, și la identificarea lacunelor de reglementare; metoda comparativă și metoda istorică.

Metoda comparativă a fost aplicată pe trei paliere: la nivel doctrinar, prin confruntarea abordărilor din doctrina rusă cu cele din doctrina română, criteriul fiind modul de definire a obiectului protecției, ca bun nematerial ori ca sferă de relații; la nivel internațional, prin compararea art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului cu art. 7 și 8 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, criteriul fiind gradul de autonomizare a protecției datelor cu caracter personal; la nivel intern, prin raportarea cadrului constituțional și procesual-penal al Republicii Moldova la exigențele art. 8 §2 din Convenție, criteriul fiind calitatea garanțiilor corespunzătoare

external interference, within which the individual may freely express his personality.

Criminal proceedings, however, by their very nature entail the investigation of facts, the gathering of evidence and, inevitably, intrusion into the private sphere of the persons involved. This structural tension between the requirement of establishing the truth and the protection of individual rights lends particular relevance to the analysis of the concept and essence of the right to respect for private life in criminal proceedings. Professor I. Dolea emphasises that „the rights of the person are an essential factor which determines the objectives, the content and the form of procedural activity in criminal cases", and that „proportionality manifests itself in the situation of applying evidentiary procedures which entail certain limitations upon individual liberty" [1. p.8].

METHODS AND MATERIALS APPLIED

The research is founded upon the analytical method, applied to the decomposition of the notion of private life into its constituent elements, which made it possible to structure that notion across levels of protection; the logical-legal method, serving the interpretation of domestic normative texts, in particular Articles 6 and 15 of the Code of Criminal Procedure, and the identification of regulatory gaps; the comparative method and the historical method.

The comparative method was applied on three levels: at the doctrinal level, by confronting the approaches of Russian doctrine with those of Romanian doctrine, the criterion being the manner in which the object of protection is defined, whether as an intangible good or as a sphere of relations; at the international level, by comparing Article 8 of the European Convention on Human Rights with Articles 7 and 8 of the Charter of Fundamental Rights of the European Union, the criterion being the degree of autonomy conferred upon the protection of personal data; at the domestic level, by assessing the constitutional and criminal-procedural framework of the Republic of Moldova against the requirements of Article 8 §2 of the Convention, the criterion being the quality of the safeguards corresponding to

fiecăreia dintre acestea.

Metoda istorică a servit la urmărirea evoluției conținutului noțiunii în jurisprudența Curții Europene, de la Klass și alții c. Germaniei (1978) la Bărbulescu c. României (2017), precum și la evaluarea diacronică a Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 7 din 04.07.2005 prin raportare la hotărârile ulterioare ale Curții.

Materialele valorificate cuprind instrumentele internaționale de protecție a drepturilor omului, cadrul constituțional și procesual-penal național, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și doctrina rusă, română și autohtonă. Corpusul jurisprudențial analizat include 14 hotărâri ale Curții Europene, pronunțate între 1978 și 2017, și o hotărâre a Curții de Justiție. Limita temporală corespunde obiectului cercetării, axat pe conturarea conținutului noțiunii de viață privată, jurisprudența ulterioară vizând preponderent regimul juridic al unor măsuri determinate de supraveghere.

Selecția a urmărit reprezentativitatea, nu exhaustivitatea, fiind operată pe baza a patru criterii: hotărârile care au extins noțiunea asupra unei dimensiuni noi, corespunzătoare unui element al structurii propuse (Niemietz, Pretty, Peck, S. și Marper, Bensaid, Shtukaturov, Bărbulescu); cele care au configurat standardul garanțiilor împotriva supravegherii secrete, ca ingerință de intensitate maximă în materie probatorie (Klass, Rotaru, Roman Zaharov); cele pronunțate împotriva Republicii Moldova, cu forță obligatorie directă (Iordachi, Mancevschi, Guțu); cele pronunțate împotriva unor state cu deficiențe normative comparabile (Peev). Au fost excluse cauzele privind aspecte ale vieții private fără legătură cu administrarea probelor.

DISCUȚII ȘI REZULTATE OBȚINUTE

1. Repere doctrinare ale noțiunii de viață privată.

Sub aspectul conceptualizării, autorul A.A. Aleksandrov propune o definiție

each of those requirements.

The historical method served to trace the evolution of the content of the notion in the case-law of the European Court, from Klass and Others v. Germany (1978) to Bărbulescu v. Romania (2017), as well as to assess diachronically Decision no. 7 of 04.07.2005 of the Plenum of the Supreme Court of Justice by reference to the subsequent judgments of the Court.

The materials employed comprise the international instruments for the protection of human rights, the national constitutional and criminal-procedural framework, the case-law of the European Court of Human Rights and of the Court of Justice of the European Union, as well as Russian, Romanian and domestic doctrine. The body of case-law analysed includes 14 judgments of the European Court, delivered between 1978 and 2017, and one judgment of the Court of Justice. The temporal limit corresponds to the object of the research, centred upon the delineation of the content of the notion of private life, subsequent case-law being concerned predominantly with the legal regime of specific surveillance measures.

The selection sought representativeness rather than exhaustiveness and was carried out on the basis of four criteria: the judgments which extended the notion to a new dimension, corresponding to an element of the proposed structure (Niemietz, Pretty, Peck, S. and Marper, Bensaid, Shtukaturov, Bărbulescu); those which shaped the standard of safeguards against secret surveillance, as an interference of maximum intensity in evidentiary matters (Klass, Rotaru, Roman Zaharov); those delivered against the Republic of Moldova, carrying direct binding force (Iordachi, Mancevschi, Guțu); those delivered against States with comparable normative deficiencies (Peev). Cases concerning aspects of private life unconnected with the taking of evidence were excluded.

DISCUSSION AND RESULTS OBTAINED

1. Doctrinal landmarks of the notion of private life.

As regards conceptualisation, the author A.A. Aleksandrov proposes a synthetic definition, according to which private life

sintetică, potrivit căreia viața privată reprezintă „un bun nematerial, aparținând fiecărui cetățean de la naștere, constând în acele aspecte ale vieții sale interioare și sfere de comunicare care sunt păstrate în mod conștient în secret de către el față de alți subiecți, și care sunt supuse protecției necondiționate într-un stat democratic" [2, p. 31-32].

În aceeași logică, S.N. Gontar subliniază că „dreptul la inviolabilitatea vieții private, fiind unul dintre drepturile constituționale fundamentale ale omului și cetățeanului, reflectă aspirația fiecăruia de a avea propria lume de interese intime, familiale, de afaceri și de altă natură, care nu sunt supuse controlului din partea statului, societății și cetățenilor în parte" [3. p. 3].

O orientare distinctă se desprinde din doctrina română. Profesorul Corneliu Bîrsan subliniază că „noțiunea de viață privată, la care se referă art. 8 al Convenției, nu poate fi definită cu precizie", aceasta cuprinzând „în primul rând, integritatea fizică și morală a persoanei, sfera intimă a individului", fără a se limita însă la un cerc intim, întrucât „respectul vieții private trebuie, de asemenea, să cuprindă, într-o anumită măsură, dreptul individului de a stabili și dezvolta relații cu semenii săi" [4, p. 598-599].

Aceeași orientare extensivă a fost confirmată de Comisia de la Veneția, care include în sfera privată dreptul de a stabili și dezvolta relații cu alte persoane, în special în plan emoțional, în vederea dezvoltării și împlinirii propriei personalități [5].

Din analiza comparativă a acestor definiții constatăm că autorii operează cu două abordări conceptuale distincte. Prima, subiectivă în opinia noastră, tratează viața privată ca un bun nematerial aparținând persoanei, evidențiind dimensiunea sa patrimonială și informațională. A doua, obiectivă, definește viața privată ca o sferă de relații protejată de ingerințe exterioare, accentuând funcția sa de barieră între individ și stat.

Considerăm că, în contextul procesului penal, definiția trebuie să integreze am-

represents „an intangible good, belonging to every citizen from birth, consisting of those aspects of his inner life and spheres of communication which are consciously kept secret by him from other subjects, and which are subject to unconditional protection in a democratic State" [2, p. 31-32].

In the same logic, S.N. Gontar emphasises that „the right to the inviolability of private life, being one of the fundamental constitutional rights of the individual and of the citizen, reflects the aspiration of each person to have his own world of intimate, family, business and other interests, which are not subject to control on the part of the State, of society and of individual citizens" [3. p. 3].

A distinct orientation emerges from Romanian doctrine. Professor Corneliu Bîrsan emphasises that „the notion of private life, to which Article 8 of the Convention refers, cannot be defined with precision", it comprising „first of all, the physical and moral integrity of the person, the intimate sphere of the individual", without being limited, however, to an intimate circle, since „respect for private life must also encompass, to a certain degree, the right of the individual to establish and develop relationships with his fellow human beings" [4, p. 598-599].

The same extensive orientation was confirmed by the Venice Commission, which includes within the private sphere the right to establish and develop relationships with other persons, in particular in the emotional field, with a view to the development and fulfilment of one's own personality [5].

From a comparative analysis of these definitions we find that the authors operate with two distinct conceptual approaches. The first, subjective in our opinion, treats private life as an intangible good belonging to the person, highlighting its proprietary and informational dimension. The second, objective, defines private life as a sphere of relations protected from external interference, emphasising its function as a barrier between the individual and the State.

We consider that, in the context of criminal proceedings, the definition must integrate both dimensions, since proce-

bele dimensiuni, întrucât ingerința procesuală afectează simultan bunul nematerial, respectiv informațiile private, datele cu caracter personal și corespondența, precum și sfera relațională, care cuprinde comunicarea, domiciliul și viața familială. Niciuna dintre cele două abordări, luată izolat, nu acoperă complexitatea ingerințelor procesual-penale.

Această insuficiență devine evidentă în era digitală, când accesul la un singur dispozitiv electronic expune concomitent ambele dimensiuni, situație în care calificarea măsurii exclusiv ca ingerință în bunul nematerial ori exclusiv ca ingerință în sfera relațională conduce la o evaluare incompletă a proporționalității.

Temeiul internațional și european al dreptului

Protecția vieții private este consacrată, la nivelul dreptului internațional contemporan, prin art. 12 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și art. 17 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care interzic imixtiunile arbitrare în viața personală, familie, domiciliu și corespondență. Art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului garantează dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței, stabilind totodată condițiile în care ingerința autorității publice este permisă: să fie prevăzută de lege, să urmărească un scop legitim și să fie necesară într-o societate democratică [6].

La nivelul dreptului Uniunii Europene, Carta drepturilor fundamentale operează o distincție semnificativă față de sistemul Convenției. Art. 7 din Cartă garantează dreptul la respectarea vieții private, înlocuind termenul „corespondență" cu cel de „comunicări", mai adecvat erei digitale, în timp ce art. 8 consacră, în mod autonom, dreptul la protecția datelor cu caracter personal [7].

Această autonomizare nu are echivalent în Convenție și prezintă o relevanță directă pentru procesul penal: în sistemul convențional, protecția datelor este de-

dural interference affects simultaneously the intangible good, namely private information, personal data and correspondence, as well as the relational sphere, which comprises communication, the home and family life. Neither of the two approaches, taken in isolation, covers the complexity of interferences in criminal proceedings.

This inadequacy becomes evident in the digital era, when access to a single electronic device simultaneously exposes both dimensions, a situation in which classifying the measure exclusively as interference with the intangible good, or exclusively as interference with the relational sphere, leads to an incomplete assessment of proportionality.

The international and European basis of the right

The protection of private life is enshrined, at the level of contemporary international law, in Article 12 of the Universal Declaration of Human Rights and Article 17 of the International Covenant on Civil and Political Rights, which prohibit arbitrary interference with private life, the family, the home and correspondence. Article 8 of the European Convention on Human Rights guarantees the right to respect for private and family life, the home and correspondence, while also establishing the conditions under which interference by a public authority is permitted: it must be in accordance with the law, pursue a legitimate aim and be necessary in a democratic society [6].

At the level of European Union law, the Charter of Fundamental Rights draws a significant distinction from the Convention system. Article 7 of the Charter guarantees the right to respect for private life, replacing the term „correspondence" with that of „communications", more suited to the digital era, whereas Article 8 autonomously enshrines the right to the protection of personal data [7].

This autonomisation has no equivalent in the Convention and is of direct relevance to criminal proceedings: within the Convention system, data protection is derived by way of interpretation from the notion of private life, which leaves a margin of uncertainty as regards measures targeting

dusă pe cale de interpretare din noțiunea de viață privată, ceea ce lasă un spațiu de incertitudine în privința măsurilor care vizează exclusiv date, fără atingerea unui element clasic al vieții private. Specificitatea materiei penale a determinat, de altfel, adoptarea Directivei (UE) 2016/680, care stabilește un regim distinct de cel al Regulamentului general privind protecția datelor, relevant pentru Republica Moldova în contextul obligațiilor de armonizare legislativă [8].

Gradarea protecției în jurisprudența Curții Europene

Curtea Europeană a refuzat în mod constant să ofere o definiție exhaustivă a vieții private, preferând o conturare progresivă, de la caz la caz. În cauza Pretty c. Regatului Unit a precizat că „noțiunea de viață privată este una amplă, nesusceptibilă de o definiție exhaustivă, care acoperă integritatea fizică și psihologică a unei persoane" [9].

Analiza jurisprudenței relevante pentru materia probatorie evidențiază însă un element care, deși nu este formulat expres de Curte, ni se pare a constitui criteriul ordonator al acesteia: intensitatea controlului variază sistematic în funcție de natura elementului atins prin ingerință. Expunerea care urmează respectă această gradare, ea fundamentând structurarea propusă în partea finală a studiului.

Elementele nucleului intim. Protecția cea mai ridicată este acordată integrității fizice și psihice.

În cauza Bensaid c. Regatului Unit, Curtea a recunoscut sănătatea mintală ca o componentă esențială a vieții private, iar în cauza Shtukaturov c. Rusiei a calificat drept ingerință deosebit de gravă măsura care lipsește persoana de capacitatea de a acționa independent în aproape toate domeniile vieții [10]. În cauza S. și Marper c. Regatului Unit, prelevarea și păstrarea amprentelor și a profilelor ADN au fost incluse în sfera dreptului la identitate, Curtea exercitând un control deosebit de strict asupra caracterului nediferențiat al păstrării [11].

data exclusively, without affecting a classical element of private life. The specific nature of criminal matters led, moreover, to the adoption of Directive (EU) 2016/680, which establishes a regime distinct from that of the General Data Protection Regulation, relevant to the Republic of Moldova in the context of its legislative harmonisation obligations [8].

The gradation of protection in the case-law of the European Court

The European Court has consistently refused to provide an exhaustive definition of private life, preferring a progressive, case-by-case delineation. In the case of Pretty v. the United Kingdom it stated that „the notion of private life is a broad one, not susceptible to exhaustive definition, which covers the physical and psychological integrity of a person" [9].

An analysis of the case-law relevant to evidentiary matters nonetheless reveals an element which, although not expressly formulated by the Court, appears to us to constitute its ordering criterion: the intensity of the scrutiny varies systematically according to the nature of the element affected by the interference. The exposition which follows observes this gradation, it being the foundation of the structure proposed in the final part of the study.

Elements of the intimate core. The highest protection is afforded to physical and psychological integrity.

In the case of Bensaid v. the United Kingdom, the Court recognised mental health as an essential component of private life, while in the case of Shtukaturov v. Russia it characterised as a particularly serious interference the measure which deprives a person of the capacity to act independently in almost all areas of life [10]. In the case of S. and Marper v. the United Kingdom, the taking and retention of fingerprints and DNA profiles were included within the sphere of the right to identity, the Court exercising particularly strict scrutiny over the undifferentiated character of the retention [11]. In these situations the margin of appreciation left to the State is the narrowest.

Elements of the communicational layer. In the case of Klass and Others v. Germany, the Court established for the first

În aceste ipoteze marja de apreciere lăsată statului este cea mai restrânsă.

Elementele stratului comunicațional. În cauza Klass și alții c. Germaniei, Curtea a stabilit pentru prima dată că simpla existență a unei legislații care permite supravegherea secretă a comunicărilor constituie, prin ea însăși, o ingerință în dreptul la respectarea vieții private pentru toți cei care ar putea fi vizați, consacrând principiul potrivit căruia legislația trebuie să conțină garanții adecvate și eficiente împotriva abuzurilor [12]. Standardul a fost dezvoltat în cauza Rotaru c. României, unde Marea Cameră a constatat că păstrarea de către serviciile de informații a unor date privind viața privată într-un registru secret, fără posibilitatea persoanei de a le contesta, încalcă art. 8, hotărâre cu relevanță deosebită pentru statele din spațiul post-sovietic [13].

Sistematizarea garanțiilor minime în materie de interceptare a fost realizată în cauza Roman Zaharov c. Rusiei [14], iar Republica Moldova fusese deja sancționată pe același temei în cauza Iordachi și alții, pentru insuficiența garanțiilor legale împotriva abuzurilor [15]. Comunicările electronice efectuate la locul de muncă beneficiază de aceeași protecție, potrivit cauzei Bărbulescu c. României [16]. Exigența Curții se manifestă aici nu prin restrângerea marjei de apreciere asupra oportunității măsurii, ci prin controlul riguros al calității legii, autorizarea judiciară prealabilă fiind tratată ca element de validitate a ingerinței.

Elementele stratului spațial. Protecția este acordată diferențiat, în funcție de așteptarea rezonabilă de intimitate. În cauza Niemietz c. Germaniei, Curtea a statuat că „ar fi prea restrictiv să se limiteze noțiunea de „viață privată" la un cerc intim în care individul își trăiește propria existență personală, excluzând cu totul lumea exterioară acestui cerc", extinzând astfel protecția asupra spațiilor profesionale [17].

Criteriul așteptării rezonabile a fost aplicat în cauza Peev c. Bulgariei chiar în privința mesei de lucru a reclamantului din

time that the mere existence of legislation permitting the secret surveillance of communications constitutes, in itself, an interference with the right to respect for private life for all those who might be affected, enshrining the principle that legislation must contain adequate and effective safeguards against abuse [12]. The standard was developed in the case of Rotaru v. Romania, where the Grand Chamber found that the storage by the intelligence services of data concerning private life in a secret register, without any possibility for the person concerned to challenge it, breaches Article 8, a judgment of particular relevance to the States of the post-Soviet area [13].

The systematisation of the minimum safeguards in matters of interception was carried out in the case of Roman Zaharov v. Russia [14], while the Republic of Moldova had already been found in breach on the same ground in the case of Iordachi and Others, on account of the insufficiency of the legal safeguards against abuse [15]. Electronic communications made in the workplace enjoy the same protection, according to the case of Bărbulescu v. Romania [16]. The Court's exacting approach manifests itself here not through a narrowing of the margin of appreciation as to the expediency of the measure, but through rigorous scrutiny of the quality of the law, prior judicial authorisation being treated as an element of the validity of the interference.

Elements of the spatial layer. Protection is afforded on a differentiated basis, according to the reasonable expectation of privacy. In the case of Niemietz v. Germany, the Court held that „it would be too restrictive to limit the notion of «private life» to an intimate circle in which the individual lives his own personal existence, excluding entirely the outside world not encompassed within that circle", thereby extending protection to professional premises [17].

The criterion of reasonable expectation was applied in the case of Peev v. Bulgaria even in respect of the applicant's desk within the premises of a public authority [18], and in the case of Peck v. the United Kingdom to the disclosure of images captured in a public place [19].

The case-law directed against the Re-

incinta unei autorități publice [18], iar în cauza Peck c. Regatului Unit asupra difuzării de imagini captate în spațiul public [19].

Jurisprudența îndreptată împotriva Republicii Moldova confirmă caracterul recurent al deficiențelor la acest nivel: în cauza Mancevschi, Curtea a reiterat că percheziția biroului avocatului constituie o ingerință în viața privată și corespondență și, potențial, în domiciliu, autorizarea formulată în termeni extrem de generali acordând organului de urmărire penală o discreție nelimitată [20]; în cauza Guțu, pătrunderea polițiștilor în locuința reclamantului nu a fost „prevăzută de lege" în sensul art. 8 [21] .

Gradarea descrisă nu este enunțată ca atare de Curte, care operează cu un test unitar, întemeiat pe aceleași trei condiții din art. 8 §2. Ea se deduce însă din intensitatea diferită a controlului exercitat asupra acestor condiții, ceea ce justifică, în opinia noastră, formalizarea sa ca instrument de lucru pentru evaluarea procedeelor probatorii.

Cadrul constituțional și procesual-penal al Republicii Moldova

În plan intern, protecția vieții private este asigurată la nivel constituțional prin art. 28-30 din Constituție, care garantează respectarea vieții intime, familiale și private, inviolabilitatea domiciliului și secretul corespondenței. Comentariul oficial al Constituției precizează că formula „respectă și ocrotește" instituie două obligații distincte: o obligație pasivă de a nu face nicio imixtiune nejustificată și o obligație activă de a lua măsuri concrete de protecție [22. p. 128].

Cadrul restrângerii este stabilit de art. 54 din Constituție, care impune ca orice limitare să fie prevăzută de lege, să corespundă normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, să fie necesară pentru un scop legitim, proporțională cu situația care a determinat-o și să nu atingă existența dreptului, configurând astfel un test de legitimitate paralel celui prevăzut de art. 8 §2 din Convenție.

public of Moldova confirms the recurrent character of the deficiencies at this level: in the case of Mancevschi, the Court reiterated that the search of a lawyer's office constitutes an interference with private life and correspondence and, potentially, with the home, an authorisation drafted in extremely general terms conferring upon the criminal investigation body unlimited discretion [20]; in the case of Guțu, the entry of police officers into the applicant's dwelling was not „in accordance with the law" within the meaning of Article 8 [21].

The gradation described is not stated as such by the Court, which operates with a unitary test, founded upon the same three conditions laid down in Article 8 §2. It may nonetheless be inferred from the differing intensity of the scrutiny exercised over those conditions, which justifies, in our opinion, its formalisation as a working instrument for the assessment of evidentiary procedures.

The constitutional and criminal-procedural framework of the Republic of Moldova

Domestically, the protection of private life is secured at constitutional level by Articles 28-30 of the Constitution, which guarantee respect for intimate, family and private life, the inviolability of the home and the secrecy of correspondence. The official Commentary on the Constitution specifies that the formula „shall respect and protect" establishes two distinct obligations: a passive obligation not to make any unjustified interference and an active obligation to take concrete measures of protection [22. p. 128].

The framework for restrictions is laid down by Article 54 of the Constitution, which requires that any limitation be prescribed by law, correspond to the universally recognised norms of international law, be necessary for a legitimate aim, be proportionate to the situation which gave rise to it and not impair the existence of the right, thereby configuring a legitimacy test parallel to that provided for in Article 8 §2 of the Convention.

At the procedural level, the constitutional guarantees are developed through Articles 10-13 of the Code of Criminal Procedure, a distinct role being assigned to Article 15, which enshrines the inviolability

La nivel procesual, garanțiile constituționale sunt dezvoltate prin art. 10-13 din Codul de procedură penală, un rol distinct revenind art. 15, care consacră inviolabilitatea vieții private. Mecanismul de control judiciar a fost precizat prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 7 din 04.07.2005, care a transpus în dreptul intern testul convențional al art. 8 §2 [23].

Se impune însă observația că această hotărâre este anterioară hotărârilor fundamentale ale Curții Europene în materia supravegherii, respectiv Iordachi (2009), Roman Zaharov (2015) și Bărbulescu (2017). În consecință, ea nu acoperă dimensiunea digitală a ingerințelor contemporane și nici cerința notificării post-factum a persoanei vizate, deficiență cu atât mai semnificativă cu cât actul rămâne principalul reper metodologic pentru judecătorul de instrucție.

Analiza cadrului procesual-penal relevă, totodată, două lacune normative. În primul rând, Codul de procedură penală nu conține o definiție a noțiunii de viață privată, deși reglementează ingerințe majore în sfera acesteia; art. 6 definește „domiciliul", „timpul nopții" ori „specialistul", dar nu și „viața privată", „datele cu caracter personal" sau „corespondența" [24].

Consecința practică este că întinderea obiectului protejat rămâne să fie stabilită de la caz la caz de organul care dispune măsura, ceea ce afectează previzibilitatea legii, condiție expres cerută de art. 8 §2.

În al doilea rând, așa cum au observat D. Ostavciuc și T. Osoianu, art. 15 utilizează alternativ sintagmele „viață privată" și „viață intimă" fără a le delimita conceptual, deși, în optica Curții Europene și a Curții Constituționale, „viața intimă intră în sfera vieții private, de aceea nu sunt necesare indicarea ambelor noțiuni în mod separat" [25. p. 318].

Dimensiunea digitală a vieții private

Provocarea contemporană majoră este reprezentată de dimensiunea digitală. D.I. Zuev argumentează că inspectarea telefonului mobil echivalează practic cu percheziția întregii vieți private a persoa-

of private life. The mechanism of judicial review was specified by Decision no. 7 of 04.07.2005 of the Plenum of the Supreme Court of Justice, which transposed into domestic law the Convention test under Article 8 §2 [23].

It must be observed, however, that this decision predates the fundamental judgments of the European Court in the field of surveillance, namely Iordachi (2009), Roman Zaharov (2015) and Bărbulescu (2017). Consequently, it covers neither the digital dimension of contemporary interferences nor the requirement of post factum notification of the person concerned, a shortcoming all the more significant given that the act remains the principal methodological point of reference for the investigating judge.

An analysis of the criminal-procedural framework further reveals two normative gaps. First, the Code of Criminal Procedure contains no definition of the notion of private life, although it regulates major interferences with that sphere; Article 6 defines „the home", „night-time" and „the specialist", but not „private life", „personal data" or „correspondence" [24].

The practical consequence is that the scope of the protected object is left to be established on a case-by-case basis by the authority ordering the measure, which affects the foreseeability of the law, a condition expressly required by Article 8 §2.

Secondly, as observed by D. Ostavciuc and T. Osoianu, Article 15 uses the expressions „private life" and „intimate life" alternatively, without delimiting them conceptually, even though, in the view of the European Court and of the Constitutional Court, „intimate life falls within the sphere of private life, and it is therefore unnecessary to indicate both notions separately" [25. p. 318].

The digital dimension of private life

The major contemporary challenge is represented by the digital dimension. D.I. Zuev argues that the examination of a mobile telephone is practically equivalent to a search of the person's entire private life, since a modern device contains correspondence, photographs, medical data, financial information and location data [26. p. 79].

The same conclusion follows, at the

nei, întrucât un dispozitiv modern conține corespondență, fotografii, date medicale, informații financiare și date de localizare [26. p. 79].

Aceeași concluzie se desprinde, la nivelul dreptului Uniunii Europene, din hotărârea Curții de Justiție în cauza Digital Rights Ireland, prin care a fost invalidată Directiva privind retenția datelor, păstrarea generalizată a datelor de trafic și de localizare fiind calificată drept ingerință deosebit de gravă în drepturile fundamentale la viață privată și la protecția datelor [27].

Raportat la cadrul intern, enumerarea din art. 301 alin. (1) din Codul de procedură penală nu cuprinde în mod explicit accesul la datele stocate în spațiul cloud, la datele de geolocalizare în timp real ori la conturile online. Aceste forme de investigare digitală riscă astfel să rămână în afara controlului judiciar adecvat, fiind realizate în temeiul dispozițiilor generale privind cercetarea obiectelor ridicate, soluție incompatibilă cu principiul previzibilității legii și cu standardul de calitate a legii impus prin cauzele Iordachi și Roman Zaharov.

O structurare a dreptului la viața privată pe niveluri de protecție

Deși noțiunea de viață privată nu admite o definiție exhaustivă, funcția sa, aceea de a proteja spațiul de autonomie al individului, permite conturarea unei structuri interne adaptate specificului procesului penal. Propunem, ca o contribuție proprie a prezentei cercetări, structurarea dreptului la viața privată pe trei niveluri de protecție, corespunzător intensității ingerinței admisibile, potrivit gradării identificate mai sus în jurisprudența Curții Europene.

Primul nivel îl constituie nucleul intim, care cuprinde integritatea corporală, datele genetice și medicale, sănătatea mintală și gândirea. El beneficiază de protecția cea mai ridicată, ingerința fiind admisă doar în condiții excepționale. Fundamentul acestui nivel își găsește susținerea în principiul respectării demnității umane, consacrat de art. 10 din Codul de procedură penală: așa cum observă D. Ostavciuc, „res-

level of European Union law, from the judgment of the Court of Justice in the case of Digital Rights Ireland, by which the Data Retention Directive was invalidated, the general retention of traffic and location data being characterised as a particularly serious interference with the fundamental rights to private life and to the protection of personal data [27].

As regards the domestic framework, the enumeration in Article 301 § (1) of the Code of Criminal Procedure does not expressly cover access to data stored in the cloud, to real-time geolocation data or to online accounts. Such forms of digital investigation thus risk remaining outside adequate judicial review, being carried out on the basis of the general provisions on the examination of seized objects, a solution incompatible with the principle of foreseeability of the law and with the standard of quality of the law imposed through the cases of Iordachi and Roman Zaharov.

A structuring of the right to private life across levels of protection

Although the notion of private life admits of no exhaustive definition, its function, that of protecting the individual's space of autonomy, permits the delineation of an internal structure adapted to the specific features of criminal proceedings. We propose, as a contribution of the present research, the structuring of the right to private life across three levels of protection, corresponding to the intensity of the permissible interference, in accordance with the gradation identified above in the case-law of the European Court.

The first level is constituted by the intimate core, which comprises bodily integrity, genetic and medical data, mental health and thought. It enjoys the highest protection, interference being permitted only in exceptional circumstances. The foundation of this level finds its support in the principle of respect for human dignity, enshrined in Article 10 of the Code of Criminal Procedure: as D. Ostavciuc observes, „respect for human dignity is an absolute right which admits of no restriction, that is to say, the authorities are strictly prohibited from limiting human dignity, irrespective of the gravity of the offence under

pectarea demnității umane este un drept absolut care nu cunoaște restrângeri, adică autorităților le este strict interzis a limita demnitatea umană, indiferent de gravitatea infracțiunii ce se investighează sau necesitatea și interesul public" [28. p.102].

Al doilea nivel este stratul comunicațional, care include corespondența, comunicările electronice, datele de trafic și conținutul dispozitivelor digitale. Acesta este supus autorizării judiciare obligatorii, iar controlul se concentrează asupra calității legii care abilitează măsura.

Al treilea nivel este stratul spațial, cuprinzând domiciliul, spațiile profesionale și vehiculele, protejat diferențiat, în funcție de așteptarea rezonabilă de intimitate.

Utilitatea operațională a acestei structurări poate fi ilustrată prin ipoteza inspectării telefonului mobil, calificată în prezent, în lipsa unei reglementări proprii, ca simplă cercetare a unui obiect ridicat. Aplicarea grilei propuse conduce la o calificare diferită: dispozitivul conține atât elemente ale stratului comunicațional, respectiv corespondența și datele de trafic, cât și elemente ale nucleului intim, respectiv datele medicale și, prin coroborare cu istoricul de căutare și cu datele biometrice, informații privind starea de sănătate.

Măsura atinge, așadar, simultan primul și al doilea nivel, ceea ce exclude tratarea sa ca operațiune tehnică asupra unui bun mobil și impune, cel puțin, autorizarea judiciară prealabilă, delimitarea în actul de autorizare a categoriilor de date accesibile și interdicția accesului nediferențiat la întregul conținut al dispozitivului.

Structurarea propusă nu substituie testul unitar al art. 8 §2, ci îl operaționalizează, permițând evaluarea diferențiată a proporționalității ingerinței în funcție de tipul de procedeu probatoriu utilizat și de nivelul efectiv atins.

CONCLUZII

Analiza efectuată confirmă că noțiunea de viață privată în procesul penal nu admite o definiție exhaustivă, conținutul

investigation or of necessity and the public interest" [28. p.102].

The second level is the communicational layer, which includes correspondence, electronic communications, traffic data and the contents of digital devices. It is subject to mandatory judicial authorisation, and scrutiny focuses upon the quality of the law empowering the measure.

The third level is the spatial layer, comprising the home, professional premises and vehicles, protected on a differentiated basis, according to the reasonable expectation of privacy.

The operational utility of this structuring may be illustrated through the situation of the examination of a mobile telephone, currently classified, in the absence of dedicated regulation, as the mere examination of a seized object. Application of the proposed grid leads to a different classification: the device contains both elements of the communicational layer, namely correspondence and traffic data, and elements of the intimate core, namely medical data and, by corroboration with the search history and with biometric data, information concerning the state of health.

The measure therefore affects the first and the second level simultaneously, which precludes its treatment as a technical operation upon a movable object and requires, at the very least, prior judicial authorisation, the delimitation in the authorising act of the categories of data which may be accessed and the prohibition of undifferentiated access to the entire content of the device.

The proposed structuring does not substitute the unitary test under Article 8 §2, but renders it operational, permitting a differentiated assessment of the proportionality of the interference according to the type of evidentiary procedure employed and the level actually affected.

CONCLUSIONS

The analysis carried out confirms that the notion of private life in criminal proceedings admits of no exhaustive definition, its content being delineated progressively through doctrine and the case-law

ei fiind conturat progresiv prin doctrină și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Convergența dintre standardele convenționale, cadrul constituțional (art. 28-30 și 54) și cel procesual (art. 10-15 din Codul de procedură penală) demonstrează că Republica Moldova dispune de un cadru normativ de principiu aliniat la exigențele europene.

Cu toate acestea, eficacitatea practică a protecției depinde nu doar de existența cadrului normativ, ci și de calitatea, claritatea și completitudinea acestuia. Absența unei definiții legale a vieții private, ambiguitatea terminologică a art. 15 și insuficiența garanțiilor adaptate erei digitale constituie lacune care impun intervenția legiuitorului. Structurarea propusă a dreptului la viața privată pe trei niveluri de protecție, și anume nucleul intim, stratul comunicațional și stratul spațial, oferă un instrument apt să adapteze controlul de proporționalitate la intensitatea reală a fiecărui procedeu probatoriu, contribuind la consolidarea garanțiilor procesuale în acord cu standardele Curții Europene și aspirațiile de integrare europeană ale Republicii Moldova.

of the European Court of Human Rights. The convergence between the Convention standards, the constitutional framework (Articles 28-30 and 54) and the procedural framework (Articles 10-15 of the Code of Criminal Procedure) demonstrates that the Republic of Moldova possesses a normative framework of principle aligned with European requirements.

Nevertheless, the practical effectiveness of protection depends not only upon the existence of the normative framework, but also upon its quality, clarity and completeness. The absence of a legal definition of private life, the terminological ambiguity of Article 15 and the insufficiency of safeguards adapted to the digital era constitute gaps which call for the intervention of the legislature. The proposed structuring of the right to private life across three levels of protection, namely the intimate core, the communicational layer and the spatial layer, offers an instrument capable of adapting proportionality review to the actual intensity of each evidentiary procedure, contributing to the consolidation of procedural safeguards in accordance with the standards of the European Court and the European integration aspirations of the Republic of Moldova.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES

1. Dolea I. Drepturile persoanei în probatoriul penal. Concepția promovării drepturilor persoanei în legislația procesual penală a Republicii Moldova. Chișinău, 2009. 416 p.
2. Aleksandrov A.A. Понятие частной жизни участников уголовного судопроизводства // Вестник ЮУрГУ. Серия «Право». 2008. № 18, вып. 15.
3. Гонтарь С.Н. Особенности обеспечения неприкосновенности частной жизни лица на досудебных стадиях уголовного судопроизводства: дис. ... канд. юрид. наук. Волгоград, 2005. 215 с.
4. Bîrsan C. Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Vol. I. Drepturi și libertăți. București: All Beck, 2005. 1251 p.
5. Comisia de la Veneția (Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept). Opinia privind supravegherea video în locurile publice. CDL-AD(2007)014, adoptata la cea de-a 70-a sesiune plenară, Veneția, 16-17 martie 2007, pct. 11-13. Disponibil: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2007)014-e
6. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Roma, 4 noiembrie 1950, art. 8.
7. Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, art. 7-8.
8. Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentu-

lui European și a Consiliului din 27 aprilie 2016.
9. CtEDO, Pretty c. Regatului Unit, hotărârea din 29 aprilie 2002, §61. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60448
10. CtEDO, Bensaid c. Regatului Unit, hotărârea din 6 februarie 2001, §47. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59206. A se vedea și: CtEDO, Shtukaturov c. Rusiei, hotărârea din 27 martie 2008, §§83, 90. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85611
11. CtEDO, S. și Marper c. Regatului Unit [MC], hotărârea din 4 decembrie 2008, §66. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90051
12. CtEDO, Klass și alții c. Germaniei, hotărârea din 6 septembrie 1978, §§41-42. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57510
13. CtEDO, Rotaru c. României [MC], hotărârea din 4 mai 2000, §§43-44, 59. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58586
14. CtEDO, Roman Zaharov c. Rusiei [MC], hotărârea din 4 decembrie 2015, §173. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159324
15. CtEDO, Iordachi și alții c. Moldovei, hotărârea din 10 februarie 2009, §31-35. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91245
16. CtEDO, Bărbulescu c. României [MC], hotărârea din 5 septembrie 2017, §70-71. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177082
17. CtEDO, Niemietz c. Germaniei, hotărârea din 16 decembrie 1992, §29. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57887
18. CtEDO, Peev c. Bulgariei, hotărârea din 26 iulie 2007, §39-40. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-81904
19. CtEDO, Peck c. Regatului Unit, hotărârea din 28 ianuarie 2003, §57. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60898
20. CtEDO, Mancevschi c. Moldovei, hotărârea din 7 octombrie 2008, (§41). Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88751
21. CtEDO, Guțu c. Moldovei, hotărârea din 7 septembrie 2007, §33-36. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-82553
22. Comentariul Constituției Republicii Moldova. Accesibil: https://www.constcourt.md/public/files/file/informatie_utila/Comentariu_Constitutie.pdf
23. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 7 din 04.07.2005 „Cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale".
24. Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova Nr. 122 din 14-03-2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 05-11- 2013, Nr. 248-251, art. 6.
25. Ostavciuc D., Osoianu T. „Respectarea drepturilor omului în cadrul urmăririi penale – normativ procesual penal național, standardele europene și internaționale". Chișinău, 2025. 420 p.
26. Зуев Д.И. К вопросу об обеспечении тайны частной жизни при осмотре мобильного телефона // Юридический вестник Самарского университета. 2024. Т. 10. № 4.
27. CJUE, Digital Rights Ireland Ltd și alții, cauzele conexate C-293/12 și C-594/12, hotărârea Marii Camere din 8 aprilie 2014, pct. 27, 37, 39. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0293
28. Ostavciuc D. Principiile procesului penal: Monografie. Chișinău, 2022. 719 p.